

GKI Gazdaságkutató Zrt.

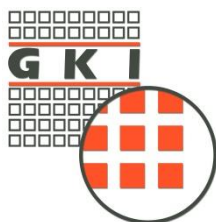
Mi elemzünk és előrejelzünk. Ön dönt!

Budapest Főváros XV. kerületi Önkormányzat részére

**Gazdaság- és Társadalom-, Környezet- és
Területfejlesztési
Programjának felülvizsgálata és Kitekintés a Jövőre
2015 – 2025**

GKI Gazdaságkutató Zrt.

2020. október

GKI Gazdaságkutató Zrt. 1092 Budapest, Ráday u. 42-44. Postacím: 1461 Budapest, Pf. 232.

Tel.: (36-1) 318-1284; (36-1) 266-2088 Fax: (36-1) 318-4023; (36-1) 266-2118 E-mail: gki@gki.hu Honlap: <http://www.gki.hu>

Tartalomjegyzék

1. Vezetői összefoglaló	3
2. Bevezető	5
3. Kihívások.....	5
3.1 Demográfiai kihívások.....	5
3.2 A gazdálkodást érintő kihívások – 2014 és 2019 közötti időszakban	8
4. 2020-ig megvalósult főbb önkormányzati intézkedések és beavatkozások.....	11
4.1 Közterületek biztonsága	12
4.2 Szociális és egészségügyi ellátás	14
4.3 Átláthatóbb önkormányzati működés és gazdálkodás	15
4.4 Nagyobb fejlesztések és beruházások 2015-2020 között	16
5. A gazdálkodást érintő kihívások – 2020-21-ben és az azt követő időszakban	17
6. A 2021-2025 közötti fejlesztési lehetőségek	24
6.1 Az Északi főgyűjtő beruházás vonzáskörzete.....	26
6.2 Ingatlanguzálkodási, ezen belül szociális bérlakás program kialakítása	27
6.3 Volt Észak-pesti Kórház területének fejlesztése.....	28
Ábrajegyzék.....	29

1. Vezetői összefoglaló

A XV. kerületi Önkormányzat Gazdasági Programja Rákospalota, Pestújhely és Újpalota mai és jövőbeli polgárainak egyéni és közösségi jólétét kívánja szolgálni. A 2019-ben megválasztott új polgármester és a képviselők, az őket támogató pártok és civil szervezetek folytatják a 2014-ben elkezdett szemléletváltást a kerületben. Jelen tanulmány célja a 2015-2025 közötti időszakra vonatkozó gazdasági program 2019-ig megvalósult intézkedéseinek bemutatása, valamint a jövőbeli prioritások és víziók felvázolása a megváltozott gazdasági és társadalmi körülményeket figyelembe véve.

A Kormány a koronavírus járványra hivatkozva erőteljesen szűkítette az önkormányzati gazdálkodás lehetőségeit. Így lényegi fejlesztésekre az EU és a központi költségvetési források felhasználásával lesz csak mód a későbbiekben. Ezzel egyes önkormányzatok jelentős (néhol felesleges, túlzott) beruházásokhoz jutnak, míg másoknál a működés fenntartása is nehézségekbe fog ütközni. Jó eséllyel a XV. kerületi önkormányzat ez utóbbiba fog tartozni (a fővárosi önkormányzatok többségével egyetemben).

A budapesti kerületek eltérő gazdasági, társadalmi és környezeti jellemzőkkel rendelkeznek, amelyek alapjaiban határozzák meg az adott kerület fejlesztésével kapcsolatos programokat és stratégiákat. A társadalmi előregedés és népességfogyás nem csak a XV. kerületet, hanem egész Magyarországot sőt általánosságban a nyugati civilizációt fenyegető veszély. Ezért a folyamat megállítását célzó koncepció kidolgozása kiemelt feladat kell legyen a következő években.

Megállapítható, hogy a XV. kerületi önkormányzat a 2015-2019. években felelősen gazdálkodott, szabad pénzeszközeinek hasznosításával és a tervezett bevételei realizálásával jelentősen növelte a rendelkezésre álló forrásait. Azonban **a 2020-as koronavírus járvány nem várt kihívások elé állította a kerületet. A költségvetési mozgástér, valamint az elérhető források körét illetően jelentős szűkülés várható a következő években.** Az önkormányzat bevételeinek mértékét jelentősen befolyásolják a gazdasági kilátások, illetve a hozzájuk kapcsolódó konjunktúra trendek és makroökonómiai tényezők alakulása. A koronavírus-járvány következtében elfogadott 2021. évi központi költségvetésről szóló törvényjavaslat világos célja a jelentős adóerővel rendelkező (és nem preferált) önkormányzatok finanszírozási pozíciójának szignifikáns gyengítése a járványügyi védekezésre hivatkozva (részben a megnövekedett központi költségvetési hiány miatt is). Az önkormányzat jelentősen beszűkült mozgásterének tükrében **a következő időszak kiemelt feladata a költségvetési prioritások újragondolása.** A várhatóan szigorodó finanszírozási kondíciók mellett érdemes lenne minden eshetőséget átgondolni. Ezen belül a 2021-es központi nettó finanszírozás csökkenése, az iparüzési bevételek jelentős visszaesése a gazdasági válság miatt, és az önkormányzati bevételek szignifikáns elvonása miatt nem marad más út az önkormányzatok előtt, mint hogy **kénytelenek a helyi adóbevételeket növelni, a kiadásokat pedig ésszerű módon csökkenteni,** illetve új finanszírozási formákat keresni (ha erre mód van). Megfontolandó a kerület esetében a beszedett helyi adók mértékét a következő években átmenetileg megemelni, amely egyaránt érintheti a kerületi vállalkozásokat és a lakosságot is. Szintén ésszerű lehet a lakásgazdálkodás, a helyi civil szervezetek (különösen a sport szervezeteknek) támogatásának átgondolása, átmeneti csökkentése 2022 végéig. Ugyanakkor az is világos, hogy csapdahelyzetben van az Önkormányzat: a pandémia miatt a szociális igények növekednek, illetve mind a magánszemélyek, mind a vállalatok adóztatásának jelentős korlátai vannak.

A későbbi kedvezőbb gazdálkodási helyzetre már most érdemes lenne felkészülni. Ennek érdekében át kell gondolni a kerület ingatlangazdálkodással kapcsolatos tevékenységét és egy új, a realitásokat figyelembe vevő, racionális, ugyanakkor szociálisan érzékeny **lakás- és ingatlangazdálkodási koncepciót** kidolgozni, elfogadni és végrehajtani az erőforrások rendelkezésre állása függvényében. A csökkenő bevételek ellensúlyozása érdekében érdemes átgondolni olyan érzékeny irányokat is, mint a **parkolási zónák kialakítása és racionalizálása** a kerületben. Továbbá, egy olyan, a vállalkozásfejlesztést szolgáló tervezet megalkotása lenne indokolt, amely kapcsolódna a folyamatban, illetve tervben lévő fejlesztésekhez és beruházásokhoz (különösen az Északi főgyűjtő vonzaskörzetéhez, illetve a volt Észak-pesti Kórház területéhez). Ezen lehetőségek nagyságrendileg növelnék a kerület bevételeit különböző közvetlen és közvetett tovagyrúzó gazdasági hatásokon keresztül.

A 2015-ös gazdasági programban felvázolt beruházások, konkrét fejlesztések és prioritások közül számos megvalósult az azóta eltelt időben. A 2019-es évet megnehezítette a későn, októberben elfogadott költségvetés, amely eddig nem tapasztalt kihívások elé állította az önkormányzat munkatársait. A késés nyomán sok fejlesztést le kellett állítani, vagy nem tudott elindulni a tervezett időpontban. Ennek ellenére mindent megtettek a kerületért dolgozók az irreális helyzet feloldása érdekében.

Összefoglalva megállapítható, hogy a koronavírus-járvány okozta gazdasági visszaesés, valamint a Kormány intézkedéseinek (központi költségvetés átalakítása az önkormányzatok rovására) hatása jelentősen beszűkíti a XV. kerület mozgásterét. Az önkormányzat kötelező és vállalt feladatainak finanszírozása is veszélybe kerülhet, amennyiben nem történnek radikális átalakítások a kerület költségvetésében. A szélsőségesen negatívan alakuló, a költségvetésre jelentős hatást gyakorló tényezők radikális átalakításokat követelnek az önkormányzat döntéshozóitól, emiatt minden eshetőséget érdemes átgondolni.

2. Bevezető

A XV. kerületi Önkormányzat Gazdasági, Társadalmi-, Környezet- és Területfejlesztési Programja Rákospalota, Pestújhely és Újpalota mai és jövőbeli polgárainak egyéni és közösségi jólétét kívánja szolgálni. A 2019-ben megválasztott új polgármester és a képviselők, az őket támogató pártok és civil szervezetek folytatni kívánják a 2014-ben elkezdett szemléletváltást a kerületben. Jelen tanulmány célja a 2015-2025 időszakra vonatkozó gazdasági program 2019-ig megvalósult intézkedéseinek bemutatása, valamint a jövőbeli prioritások és víziók felvázolása a megváltozott gazdasági és társadalmi körülményeket figyelembe véve. Így az elemzés kitér a 2015 és 2019 közötti gazdasági környezetre és a fő önkormányzati eredményekre. **2020 fordulópontot jelent az önkormányzati működésben.** Jó eséllyel a XV. kerületi önkormányzat ez utóbbiba fog tartozni (a fővárosi önkormányzatok többségével egyetemben). Ezért a 2020-21 közötti időszakot illetően a koronavírus járvány okozta gazdasági válság hatásait, illetve ennek az önkormányzatra gyakorolt közvetlen és közvetett következményeit vázoljuk fel. Ezt követően kitekintést adunk a 2022-25 közötti évekre, amelyben a koronavírus járvány miatt megváltozott önkormányzati mozgásteret és a várható fejlesztéseket mutatjuk be.

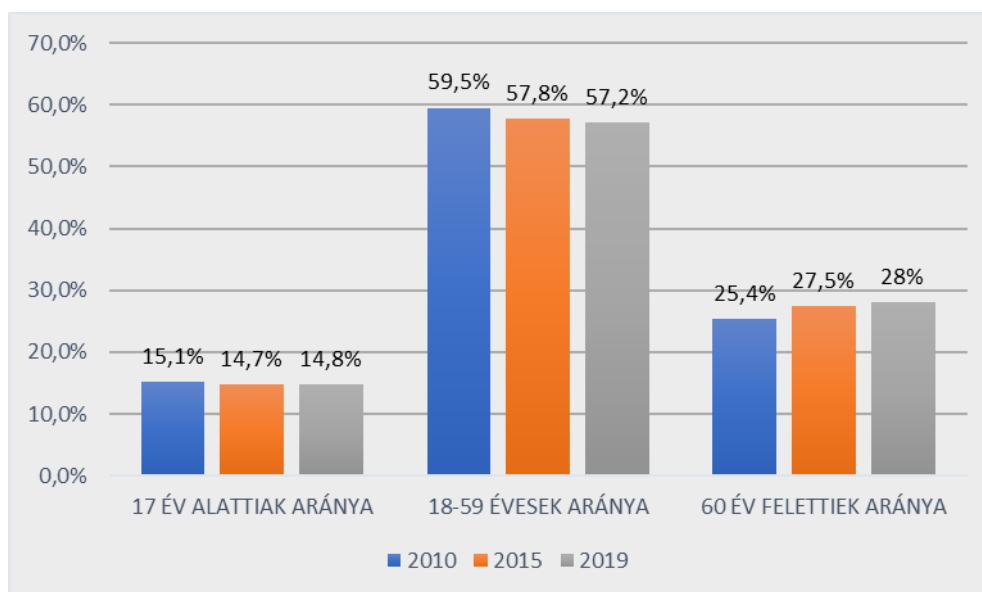
3. Kihívások

3.1 Demográfiai kihívások

A budapesti kerületek eltérő gazdasági, társadalmi és környezeti jellemzőkkel rendelkeznek, amelyek alapjaiban határozzák meg az adott kerület fejlesztésével kapcsolatos programokat és stratégiákat. A következő részben a KSH által publikált területi adatbázisából kinyert adatokat és mutatókat vizsgáljuk meg, amelyek segítenek megérteni a XV. kerület sajátosságait annak a fényében, hogy a kerület előtt milyen demográfiai és egyéb kihívások állnak. Alapvetően két fő feladat megoldását kell átgondolni a következő évek során. Az egyik a kerület népességfogyásának megállítása, a másik az elöregedés ellensúlyozása, vagyis a korfa megváltoztatása.

A társadalmi elöregedés nem csak a XV. kerületet, hanem egész Magyarországot, sőt általánosságban a nyugati civilizációt fenyegető veszély. A népesség három fő tényező mentén változik és cserélődik, ezek a tényezők a születések és halálozások száma, valamint a vándorlások mértéke. Így ezek hatására folyamatosan módosul a kor megoszlás. A népesség korösszetétele ezeknek a folyamatoknak a változásait összegzi. Ebből a szempontból két irányt különböztetünk meg az „elöregedést” és a „fiatalodást”. Egy társadalmat akkor tekinthetünk elöregedőnek demográfiai szempontból, ha az idősebb korosztály aránya nő a teljes népességben. Ez közvetlenül az átlagos életkor növekedését vonja maga után.

1. ábra: A XV. kerület korösszetételének megoszlása az állandó lakossághoz képest (% , 2010, 2015, 2019)

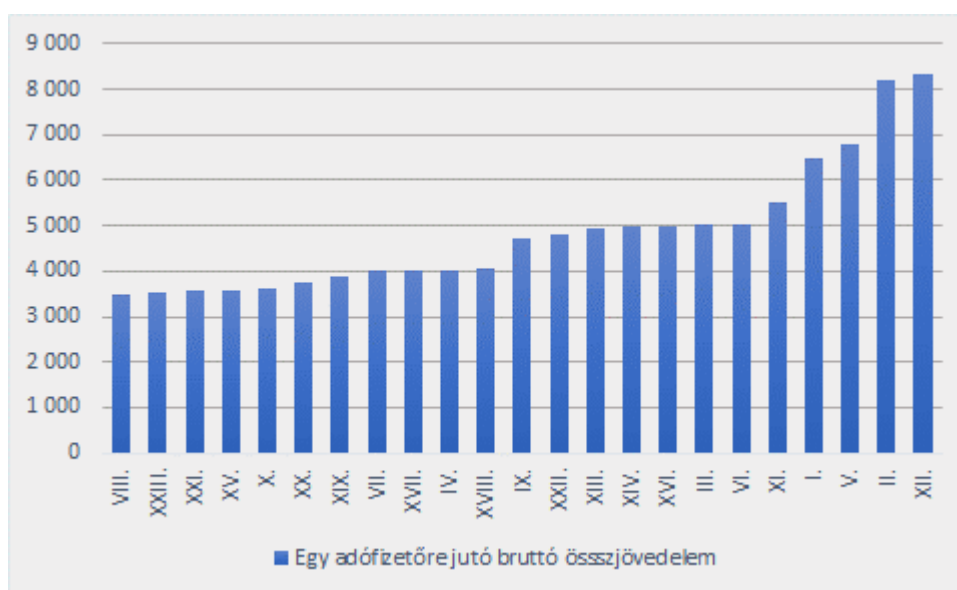
Forrás: KSH

A 17 év alatti korosztály aránya enyhén (0,3 százalékponttal) csökkent 2010 és 2019 között. A csökkenés mögött az elvándorlás, illetve a trendjében csökkenő gyerekszám húzódik meg. A fiatakorúak aránya a kerületben 2019-ben 0,8 százalékponttal volt a budapesti átlag alatt, így nem mondható kiemelkedően alacsonynak. Ugyanakkor a 18-59 éves korosztályban lévők száma is csökkent az elmúlt időszakban. Ezzel szemben **a 60 év feletti korosztály aránya 2,5 százalékponttal emelkedett**, amely jól tükrözi az előregedő társadalom korpét. E tekintetben átlag feletti a XV. kerület a többi budapesti kerülethez képest.

A kerület demográfiai előregedésének számos kedvezőtlen hatása van a helyi gazdálkodásra. Egyrészt a növekvő súlyú idősebb korosztály egyre nagyobb szociális terhelést jelent a kerület költségvetésének számára, amely egy részét – optimális esetben – a munkaképes korú korosztály finanszíroz az egyéb adókon keresztül. Ez az egyensúlyi állapot felborul, ha az arányok folyamatosan eltolódnak az idősebbek felé. Másik oldalról egyes önkormányzati szolgáltatások (időskorúak ellátását célzó szociális és egészségügyi) iránti kereslet megnő, míg más igények csökkennek hosszabb távon, mint például a bölcsődei, óvodai és általános iskolai férőhelyek iránti igények. Továbbá, a demográfiai előregedés – országos szinten - jelentősen csökkentheti a nyugdíjaskori életszínvonalat, amennyiben a foglalkoztatottak száma nem nő dinamikusán. Ezt láthatjuk a 2010 utáni években, amikor a nyugdíjak reálértéke alig nőtt (sőt, a nyugdíjas valós inflációt kifejező áremelkedést számítva inkább csökkent). A negatív hatások ellensúlyozása érdekében **a kerület feladata egy olyan városfejlesztési koncepció kidolgozása, amely a fiatalok számára vonzóvá teszi a kerületet**, és nekik kínál olyan lehetőségeket, amelyek részben megtartják a már itt élőket, részben pedig bevonzzák őket. A tervezett **bérlakás építések**, valamint az **új lakóingatlan fejlesztések** révén ez a cél megvalósulhat a következő években. A fejlesztések további célja a munkahelyteremtés (főleg az Északi főgyűjtő mentén), ami további beköltözést hozhat.

A másik kiemelt probléma a kerület **népességének fogyása**. A tendencia az egész magyar népességre ráhúzható, hiszen a Ratkó-generáció kifutása, illetve a termékenységi ráta reprodukciós szint alatti értéke folyamatosan csökkenő népességszámot indukál. **A kerület lakosságszáma** a 2010-es (81,3 ezer fő) értékhez képest 2019-re (77,8 ezer fő) **4,2 százalékkal csökkent**. Ez a fiatalok elvándorlásával magyarázható. Ennek egyik következménye az, hogy **az egy adófizetőre jutó bruttó jövedelem tekintetében a XV. kerület az utolsók között volt a budapesti kerületek között 2019-ben** (3 millió 593 ezer Ft, a kerületek átlagához képest - 1,2 millió Ft az elmaradás). A gazdasági program helyesen fogalmazta meg, hogy a kerület fő fejlődési iránya a lakosságmegtartó képességének erősítése, **a fiatalabb korösszetétel elősegítése**, valamint a munkalehetőségek és munkahelyek számának növelése lehet. Ugyanakkor a népességcsökkenés lassítása érdekében további stratégiai jellegű változtatások szükségesek.

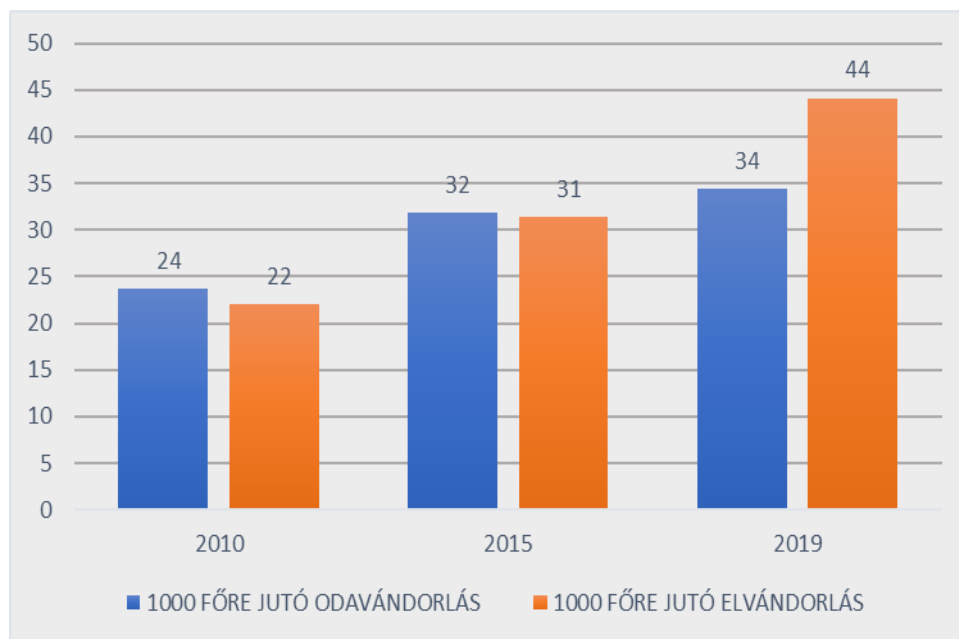
2. ábra: Egy adófizetőre jutó bruttó jövedelem 2019-ben (ezer forint)

Forrás: NAV

A vizsgált időszakban az **odavándorlás** jellemzően enyhén meghaladta az **elvándorlást** a XV. kerület vonatkozásában, vagyis a vándorlás növelte a népességet. Azonban 2019-re a tendencia megfordult, és az elvándorlás meghaladta a kerületbe költözők számát. Az adott kerületbe való vándorlás szempontjából a budapesti átlaghoz képest 20%-kal elmaradt a XV. kerület értéke (A KSH adatai szerint a leginkább kedvelt kerületek a VIII, IX és a XI.). Az elvándorlás tekintetében a 2019-es érték a többi kerülethez viszonyítva -18%. Összességében 2019-ben 2677 állandó lakos érkezett a kerületbe, s 3433 lakos távozott a kerületből. A nettó veszteség a népesség 1%-át közelítette.

3. ábra: A XV. kerület oda- és elvándorlási adatai 1000 főre vetítve (fő, 2010, 2015, 2019)

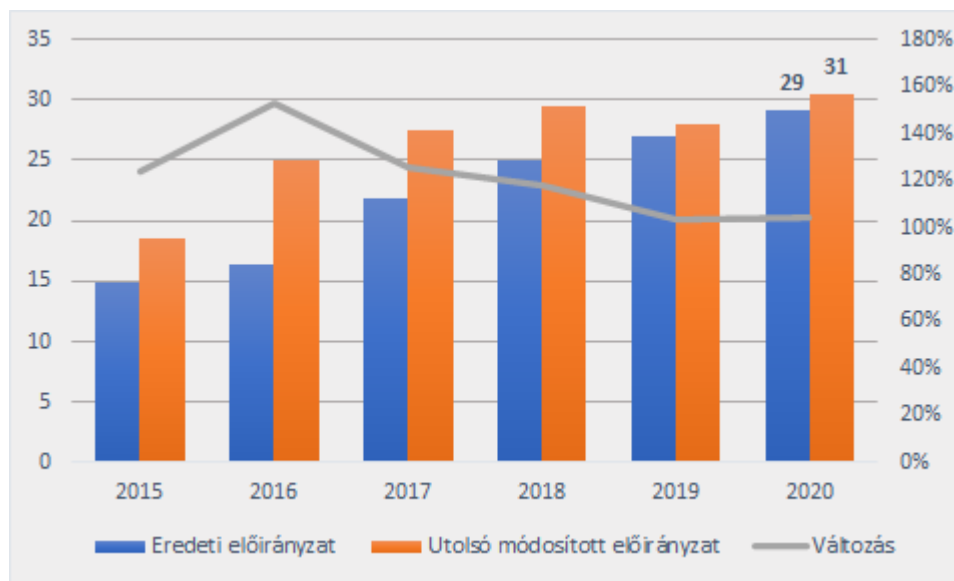
Forrás: KSH

Fontos megjegyezni, hogy a népesség stabilizálása alapvetően sokkal átfogóbb probléma, a kerület problémáin túlmutató kérdés. A népességcsökkenés a kerület gazdasági életet is kihívások elé állítja. Az előregedő népesség fogyasztása is más szerkezetű, valamint kevésbé dinamikus, mint egy fiatalabb korösszetétellel rendelkező társadalomé. A megváltozott kereslethez a kínálat változása is szükséges, azonban egy szignifikánsan csökkenő piacméret már megtérülési problémákhoz vezethet a vállalkozások részéről. Továbbá, a népességfogyás hatására csökken a kerület adóalapja, valamint csökken a vállalkozások számára elérhető munkaerő is. A csökkenő vállalkozásszám pedig további elvándorlásban ölthet testet.

3.2 A gazdálkodást érintő kihívások – 2014 és 2019 közötti időszakban

Az önkormányzat egy főre számított adóerőképessége 2015-höz képest a 2019. évre 23,5 százalékkal nőtt. A kerületet hátrányosan érintő jogszabályváltozások ellenére a forrásmegosztásból származó bevételek 2015-ről 2019-re 1,7 milliárd forinttal, 30,4 százalékkal nőttek. 2019-re az iparüzési adóból, pótlékból, bírságból származó összes bevétel kiadással korrigált tervszáma összesen 6,8 milliárd forint volt, amellyel a városrész a 23 fővárosi kerület között az előkelő 7. helyen állt. A 2019-es év meghatározó volt a kerület gazdálkodásának számára, hiszen ebben az évben jóváhagyott költségvetési rendelet hiányában számos feladatot és beruházást nem, részben nem, vagy csak késve tudott ellátni/elvégezni az önkormányzat. A 2019. évi költségvetést októberben fogadták el. A kivételes helyzet eddig nem várt feladatok elé állította az önkormányzat munkatársait, akik mindent megtettek a költségvetés nélküli gazdálkodás fenntartásáért.

4. ábra: A XV. kerület költségvetésének előirányzata, 2015-2020 (milliárd forint, illetve %)¹

Forrás: XV. kerületi Közgazdasági Főosztály

Jól látható az ábrán, hogy az eredeti (év elején elfogadott) költségvetési előirányzat és az év vége felé módosított előirányzat között egyre inkább szűkül a rés 2020-ig. A 2015-ös gazdasági programban alapvető elvként került meghatározásra, hogy a működési többletből és az egyéb külső forrásokból (központi költségvetés, uniós források) a programban meghatározott és elfogadott fejlesztésekre évről-évre több forrást tudjon a kerület biztosítani. Az esetleges külső finanszírozást csak indokolt, fenntarthatóságot igazolt beruházások esetén javasolta a program. Megállapítható, hogy az önkormányzat betartotta a finanszírozási alapelveit az éves költségvetések tervezése során, vagyis minden évben működési eredményt tudtak realizálni, így azt a tervezett fejlesztésekre és beruházásokra lehetett fordítani. Ez az addicionális forrás a működési kiadások visszafogásával és a működési bevételek növelésével jött létre. **2015 és 2019 között 2,2 milliárd forint összegű működési többletforrást tudott így a kerület a tervezett felhalmozási kiadásaira fordítani.** Az önkormányzat racionális gazdálkodása nyomán 5,8 milliárd forint összegű fejlesztési célú felhalmozás került a 2019. évi költségvetésbe. Ennek realizálására azonban a 2019. évi költségvetés hiánya miatt nem került sor 2019-ben, az önkormányzatnak át kellett ütemezni a következő évekre ezeket a kiadásait.

A külső források igénybevételének lehetősége jelentősen beszűkült az elmúlt években. Az uniós források pályázása az új programozási ciklusban a KMR régióban csak kivételes esetekben lehetséges. Továbbá **a központi fejlesztési támogatásokra évek óta sikertelenül pályázik az önkormányzat** annak ellenére, hogy az adóerő képességre való tekintettel ezekhez a fejlesztési pályázatokhoz minden esetben biztosítva volt az 50%-os önerő. Hitel felvételére a vizsgált

¹ A 2019. évi költségvetést az adott év októberében tudta elfogadni a képviselő testület, amely komoly fennakadásokat okozott a kerület finanszírozásában, ennek ellenére az érintett munkatársak folyamatosan megoldásokat kerestek a problémára, így tompítva a kialakult helyzetet.

időszakban nem került sor, kivételt képez az Északi-főgyűjtő csatorna megépítését biztosító fejlesztés célú hitel, amelynek I. üteme jelenleg is folyamatban van.

Az önkormányzat működési bevételein belül a forrásmegosztás keretében kapott, valamint a helyi érdekeltségű beszedett adók 62,8%-ot képviselnek, ami arra hívja fel a figyelmet, hogy **az önkormányzatnak fokoznia kell a nem adókból származó működési bevételeinek mértékét.** A megváltozott jogszabályi környezet is hátrányosan érintette az önkormányzat költségvetését. A 2015 és 2019 között megvalósult minimálbér emelés jelentős tehernövekedést rótt az önkormányzat költségvetésére, a megnövekedett személyi juttatásokat és azok közterheit saját forrásból kellett biztosítani, amire a központi támogatások növekedése egyik évben sem nyújtott fedezetet.² 2019-ről 2020-ra mindösszesen 6%-kal nőttek az állami támogatások, amelyek jelentősen elmaradnak az idei évi minimálbér és garantált bérminimum 8%-os emelésének mértékétől, illetve a szolidaritási hozzájárulás tömege emelésének mértékéről. Jelentős kiadásnövekedést jelent a 2017-ben kötelezően bevezetett ún. **szolidaritási hozzájárulás**, amely rendszerint a magasabb adóerő képességű önkormányzatokat sújtja. Ennek mértéke **2020-ban több mint 550 millió forint.** Ezen felül az elemzési horizonton mért éves átlagos infláció a 2015-ben tapasztalt 3%-ról 2019-re 4,3%-ra nőtt, amely az önkormányzat tervezett kiadásainak növekedését vonja automatikusan maga után.

A Fővárosi Önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti kivetett helyi adókból (iparüzési adó, idegenforgalmi adó), valamint az ehhez kapcsolódóan beszedett pótlékból és bírságból származó bevételek megosztását a forrásmegosztást szabályozó törvény állapítja meg. A 2018-2020-as évekre meghatározott arány 54% volt a Fővárosi Önkormányzat részére. A 2016. évi törvénymódosítás keretében végrehajtott arányeltolás jelentősen szűkítette a XV. kerületi önkormányzat elérhető forrásait. Ugyanezen módosítás előírta az iparüzési adóbevétel felhasználhatóságának korlátozását is, amely azt tartalmazta, hogy a bevételből a szociális ellátásokat kell finanszírozni, valamint a helyi közösségi közlekedési feladatok ellátására használható fel. A 2015-ös gazdasági programtól eltérően elkerülhetetlenné vált az idegenforgalmi adó beszedésének átvétele a Fővárosi Önkormányzattól, így az érintett adónemet 2016 óta a XV. kerületi önkormányzat szedi be, azonban ez szemmel alig látható bevételt eredményez a költségvetés számára.

A fent felvázolt tények ellenére **2015 és 2018 között a helyi adóbevételek összességében 17,7%-kal nőttek**, amelyen belül az építményadó bevételek 5,2%-kal, a telekadó bevételek 61,6%-kal emelkedtek. Előbbi adónem 2019-ben 2 milliárd forint, utóbbi adótípus 0,8 milliárd forint adóbevételt jelentett az önkormányzat számára. Megállapítható, hogy a kerület lakosságának egy főre vetített adóerőképessége 2015. évhez képest 23,5%-kal nőtt 2019-re.

Összességében megállapítható, hogy a XV. kerületi önkormányzat a 2015-2019. években felelősen gazdálkodott, szabad pénzeszközeinek hasznosításával és a tervezett bevételei realizálásával jelentősen növelte a rendelkezésre álló forrásait. Továbbá fontos kiemelni, hogy a vizsgált időszakban tapasztalt költségvetési törvények és tendenciák **alapján a központi**

² 2017-ben és 2019-ben is jutott 71-71 millió forint a központi költségvetésből a béremelés részbeni kompenzációjára, azonban a megnövekedett terheket közel sem fedezték ezek a juttatások.

költségvetés által biztosított források összességében nem fedezték a kötelező-feladatellátás teljes költségét. Így az önkormányzat évről-évre növekvő mértékben a saját forrásai terhére finanszírozta a kötelező feladatellátást.

4. 2020-ig megvalósult főbb önkormányzati intézkedések és beavatkozások

A XV. kerületi Önkormányzat Gazdasági és Társadalmi-, Környezet- és Területfejlesztési Programja mindenkor Rákospalota, Pestújhely és Újpalota mai és jövőbeli polgárainak egyéni és közösségi jólétét kívánja szolgálni. Fontos kiemelni, hogy a 2019-es év nem mindennapi problémák elé állította a kerület vezetőit és apparátusát, hiszen a 2019. évi költségvetést csak októberben tudták elfogadni, amely hatással volt az egész év projektjeire, fejlesztéseire és beruházásaira. Ennek ellenére a kerület vezetése és munkatársai mindent megtettek azért, hogy áthidalják a kialakult problémákat és zavartalanul folytassák a feladatok végrehajtását.

A kerület lakosság száma 2015 és 2019 között 4,2 százalékkal csökkent, így már a 1980-as évektől kezdődően népességfogyásról beszélhetünk. Emellett ebben a kerületben az **egyik legmagasabb a 60 év feletti korosztály aránya,** amely folyamatosan nőtt az évek során. Ugyanakkor az önkormányzat egy főre számított adóerő képessége 2015-höz képest a 2019. évre 23,5 százalékkal nőtt. A kerületet hátrányosan érintő jogszabályváltozások ellenére a forrásmegosztásból származó bevételek 2015-ről 2019-re 1,7 milliárd forinttal, 30,4 százalékkal nőttek. 2019-re az iparüzési adóból, pótlékból, bírságból származó összes bevétel kiadással korrigált tervszáma összesen 6,8 milliárd forint volt, amellyel a városrész a 23 fővárosi kerület között az előkelő 7. helyen állt. Ezért az Önkormányzat célul tűzte ki a kerület lakosságmegtartó képességének fokozását, a fiatalabb korösszetétel elősegítését, a munkalehetőségek és a munkahelyek számának növelését.

A 2015-ös Program a lakosság legfontosabb elvárásait figyelembe véve készült. Ezt támasztja alá, hogy 2015-ben az Önkormányzat megrendelésére készült egy nemre, korra és iskolai végzettségre vonatkozó **reprezentatív felmérés** a felnőtt lakosság körében, amely a XV. kerületben élők véleményét kívánta megtudni. A közvéleménykutatás számos, a kerület jövőjére nézve fontos tényezőt vizsgált meg. Ezen belül a 2015-ös Program szempontjából a legfontosabb az volt, hogy a lakosság véleményét mondhatott a kerület fejlődése szempontjából fontos kérdésekről is. Ezáltal a 2015-ben megalkotott gazdasági és társadalmi program egyik legfontosabb legitimációja a polgárok visszajelzése és véleménye lett. A lakossági felmérés szerint a leginkább várt beavatkozások sorrendje a következő volt:

- 1) Közterületek biztonsága, parkőrszolgálat létrehozása.
- 2) Egészségügyi diagnosztikai kapacitás bővítése, várólisták csökkentése.
- 3) Nehéz helyzetbe került családok támogatása.
- 4) Korrupció elleni fellépés.
- 5) Köztisztaság fenntartása.
- 6) Panelkorszerűsítés, energiagazdálkodási program folytatása, ebbe a családi házak bevonása.
- 7) Idősek házi ellátó rendszerének fejlesztése.
- 8) Új bérlakás-gazdálkodási koncepció kidolgozása.
- 9) Iskolakezdési támogatás újbóli bevezetése.

10) Zöldterületek fejlesztése, gondozása, parkosítás.

A lakosság visszajelzése alapján a legégetőbb probléma a közterületek biztonságosabbá tétele volt, így a 2015-ös programban egy tisztább, élhetőbb kerület létrehozása kapta az egyik legnagyobb figyelmet a megvalósítandó fejlesztések terén. A lakossági felmérésben előkelő helyen szerepelt az egészségügyi kapacitások fejlesztése és az egészségügyi szolgáltatások elérhetőségének javítása, a nehéz helyzetbe került családok támogatása, az önkormányzati átláthatóság növelése és a korrupció elleni védekezés, valamint a köztisztaság fenntartása, amely az illegális szemétkerítés elleni erősebb fellépést szorgalmazta.

A kerület 2015-ös programjában megfogalmazott, a bűnözés megelőzését, illetve a szankcionálást nagyban segíti az egyre bővülő közterületi **térfigyelő kamerarendszer, illetve a 2018-tól működő parkórszolgálat**. Különös hangsúlyt kapott az egészséges kerület prioritáson belül a megelőzés, a **szűrővizsgálatok biztosítása**, a helyi egészségügyi hálózat és a házi orvosi ellátás fejlesztése, valamint az egészséges életmód terjesztése. Továbbra is kiemelt figyelmet szentelt a kerület a **családügyi és szociális szolidaritási preferenciákra**. Megállapítható, hogy számos egyéb területen valósultak meg további fejlesztések, amelyek közül a legfontosabb változásokat a következő fejezetekben mutatjuk be.

4.1 Közterületek biztonsága

A 2015-ös gazdasági program reflektálva a lakosság igényeire nagyobb figyelmet szentelt a közbiztonsági problémák és kérdések megoldására. Az egyik legfontosabb megállapítás, hogy a Budapesti Rendőrfőkapitányság adatai szerint csökkent a bűncselekmények elkövetésének száma a XV. kerületben. 2015-ben 32,1 bűncselekmény jutott 1000 főre, ez 2018-ra 8,8 esetszámra csökkent, amely az akkori budapesti átlag fele volt. A bűnözés jelentős visszaszorulása részben a szabályrendszer folyamatos változásának, a javuló gazdasági helyzetnek, részben az önkormányzat tevékenységének is köszönhető.

2015 óta az önkormányzat feladata a **kerületi közterületi térfigyelő kamerarendszer** üzemeltetése, telepítése és folyamatos monitorozása. A biztonságosabb kerület érdekében az önkormányzat saját forrásából minden évben újabb kamerák települnek. A kitűzött célszám az évi körülbelül 12 új kamera. **Jelenleg 78 térfigyelő kamera működik** a kerület kiemelt pontjain, s további 12 kamera telepítése várható 2021 elejére. A 2019-es év a költségvetés elfogadásának hiánya miatt az egész kerület gazdálkodására hatással volt, így ebben az évben csupán a kiépített térfigyelő rendszer felújítását tudta a kerület végrehajtani. A rendszer fókuszában **az illegális szemétkerítés visszaszorítására** irányul. Évről-évre 100 millió Ft feletti összeget (pl. 2015 és 2018 között 383,5 millió forintot) költött a kerület közparki és illegális hulladék gyűjtésére és szállítására, amely jelentős tételnek minősül. Annak ellenére, hogy a kerületben **Szemléletformáló és Újrahasználati Központ működik, ahová a kerület lakossága meghatározott mértékig ingyenesen leadhatja a többlet hulladékát, súlyos gond az illegális szemétkerítés problémája**. A kerület adottságai miatt sok olyan kieső, zöld és egyéb terület van, ami sajnálatos módon az ilyen típusú jogsértéseknek kedvez. A külterületeken is egyre jellemzőbb illegális szemétkerítések megelőzése érdekében az önkormányzat **önálló mezei őrési szolgálatot létesít a 2021 évben**. 2020 év végéig több közeli kerülettel összefogva, társulás keretében működött a szolgálat, azonban a feladatellátás

hatékonyságának csökkenése, illetve költségeinek jelentős növekedése miatt a Képviselő-testület úgy döntött, hogy kilép a társulásból és önállóan látja el – az egyébként önként vállalható – önkormányzati feladatot. Szintén a külterületek védelme érdekében, a sitt- és szeméthordás megnehezítése céljából 2021-ben sorompók telepítésére kerül sor a zöld területekre vezető bekötő utakra.

A bűnmegelőzés másik fontos eszköze a személyes rendészeti jelenlét fenntartása, melyben a rendőrség mellett a Polgármesteri Hivatal Rendészeti Osztályaként működő **közterület-felügyeletnek** is jelentős a szerepe. A felügyelők fő feladata a közterületek rendjét érintő jogsértések (illegális szemétkerítés, közlekedési szabálysértések, közösség elleni szabályszegések) visszaszorítása. A lakosság által érzékelhető folyamatos jelenlét érdekében több beavatkozás is történt a kerületben. 2018 augusztusától a közterület-felügyelet keretein belül működik a **parkórszolgálat** a három leglátogatottabb, illetve szabályszegésekkel leginkább érintett, egymáshoz közeli, így könnyen bejárható parkban, téren. A parkórségnek köszönhetően a felügyelt területek tisztábbak lettek, csökkent az ott elkövetett szabályszegések száma, a kerületiek többsége biztonságosabbnak érzi lakókörnyezetét, és több mint 90 százalék támogatja a szolgáltatás folytatását a felügyelt parkok körének bővítésével. Sikerként könyvelhető el, hogy a közterület-felügyelet létszámát 2020-ban szinte teljes egészében sikerült feltölteni az elmúlt néhány év jelentős létszámhiánya után. A meglévő humán erőforrás megtartását és a fluktuáció megakadályozását kiemelt feladatának tartja az önkormányzat a közterület-felügyelet kiemelt jelentősége folytán. A következő években az elavult járműpark cseréje, fejlesztése az egyik kiemelt cél, mely mellett – a lakosság részéről érkező, folyamatosan növekvő igények miatt – létszámbővítés is indokoltá válik.

A Rendészeti Osztály időnként közös szolgálatot lát el a kerületi rendőrséggel, illetve polgárőrséggel, valamint a Fővárosi Rendészeti Igazgatósággal. A polgárőrök minden alkalommal képviseltették magukat a kerület bűnmegelőzési programjaként működött „Add a kezéd” projekt keretében tartott kitelepüléseken és szerepet vállaltak az önkormányzati rendezvények zavartalan lebonyolításában is. Az említett bűnmegelőzési program 2018. március 31-éig pályázati formában, állami támogatásból, ezt követően pedig önkormányzati forrásból működött. A költségvetés 2019. évi hiánya, majd az ez évi megszorítások miatt 2019-20-ban az önkormányzat kénytelen volt megszüntetni a programot, jelenleg pedig annak költségkímélőbb formában történő folytatásán gondolkodik.

2020-ban mind a kerületi rendőrség, mind az önkormányzat szempontjából előnyös együttműködési megállapodás született a Budapesti Rendőr-főkapitánysággal a „szabadnapos rendőrök” kamerafigyelése tárgyában. Az együttműködés kedvező a térfigyelő kamerákat 24 órában figyelő önkormányzati rendészet számára, mivel a folyamatos rendőri jelenlét 1 fő közterület-felügyelőt szabadít fel, aki így a közterületeken tud jelen lenni. Ez a megoldás kedvező a rendőrségnek is, mivel a plusz bevétel lehetőségével némileg hozzájárul a kerületi rendőri állomány megtartásához.

A közterületek biztonságának elősegítése érdekében az önkormányzat évről-évre különböző formában (pl. pénzzel, autóvásárlással, jutalmakkal) **támogatja a kerületi rendészeti szerveket** (rendőrség, tűzoltóság, polgárőrség). A támogatási rendszer fenntartása a következő években is célkitűzés lenne, melynek megvalósítását ugyanakkor sajnos jelentősen befolyásolják a hátrányosan változó költségvetési lehetőségek.

A kerületi rendőrkapitányság kezdeményezésére és koordinálásával 2015 decemberében megalakult a kerületi **Áldozatsegítő Szakmai Együtműködési Rendszer**, amelynek célja az áldozattá válás megelőzése és az áldozatsegítés. Az ÁSZER tagjai a kerületi rendészeti szervek vezetői, az önkormányzat szociális és gyermekjóléti intézményeinek képviselői és civil szervezetek.

A Képviselő-testület 2015 novemberében alkotta meg a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről szóló önkormányzati rendeletét. Az azóta eltelt 5 év tapasztalatai és jogszabályváltozásai nyomán **időszerűvé vált a rendelet szabályainak felülvizsgálata**. A felülvizsgálat alapvető célja a kerület polgárainak nyugalmát szolgáló, a közterületek rendjét, rendeltetészerű használatát elősegítő, biztosító szabályok körének bővítése, igazodva a legégetőbb problémákhoz, illetve a lakossági elvárásokhoz. A rendelet módosításáról várhatóan még 2020-ban döntés születik.

4.2 Szociális és egészségügyi ellátás

Az önkormányzat az elmúlt öt évben a folyamatosan csökkenő állami támogatás ellenére is változatlanul magas színvonalon látta el szociális és gyermekvédelmi feladatait. Ennek eredményeként nemcsak megtartani, de bővíteni is sikerült a bevezetett települési támogatások körét. A helyi egészségügyi hálózat fejlesztése érdekében a kerület csökkentette a várólisták idejét és **új diagnosztikai gépeket vásárolt**. Felszámolja a „Deák utcai torzót” és új helyen építi meg a felnőtt és gyermekorvosi rendelőket, valamint a védőnői szolgálat helyiségeit. A felnőtt háziorvosi rendelő átadására 2021. év elején kerül sor. Figyelemmel a folyamatos orvoshiányra az önkormányzat két újjépítésű lakást vásárolt annak érdekében, hogy ezzel is a kerületbe vonzza az orvosokat.

A Dr. Vass László Egészségügyi Intézmény (EGI), amely a prevenciót és ennek támogatását alapvető feladatának tartja, hatodik éve minden hónapban szűrőprogramot végez és évi két egészségnapot is tart. Az EGI célja **a várakozási idő és a várólisták csökkentése**. Ehhez első lépésben a **rendelők** átrendezésére volt szükség, de az intézmény jelentős informatikai fejlesztéseket is végrehajtott, hogy kevesebb idő menjen el a dokumentálásra, és több jusson a betegekhez. Az informatikai fejlesztések közül kiemelkedik a betegadminisztrációs rendszer cseréje és az egységes intézeti digitális képarchiválás bevezetése. Az **új, egységes betegadminisztrációs program** lehetővé tette, hogy a kerületben dolgozó valamennyi háziorvos hozzáférhessen betegei egészségügyi dokumentációjához, a kerületi fogorvosok az intézményben készült fogászati röntgenképekhez, a páciensek pedig ugyanezen a felületen otthonról **online előjegyzést kérhetnek** egyes szakrendelésekre.

A kerületben **minden iskolának van iskolaorvosa**. Az életkorhoz kötött rendszeres szűrővizsgálatok minden évben megtörténnek, a gyerekek megkapják a védőoltásokat, a védőnők pedig mindenhol elvégzik a szűréseket. A Bethesda kórházzal történő együttműködési szerződés nyomán 2018 óta gyermekkardiológia, gyermekneurológia, gyermeksebészet és gyermek-tüdőgyógyászati szakrendelés segíti a gyermek háziorvosok munkáját.

A fejlesztések közül kiemelkedik még **a volt ÉPK 13-as épületének rekonstrukciója**, amely után (2017 nyarán) ide költözhetett a Tüdőgondozó és az Ernyőképszűrő Állomás, a Bezsilla

Nándor utcai háziorvosi rendelő, valamint a Hősök úti rendelőből a fizioterápia, a gyógytorna-ellátás és gyógymasszázs. A „Deák utcai torzó” kiváltására új terv készül, cél a lakosságot kiszolgáló funkcióknak helyt adó korszerű épület kialakítása. Az átköltöztetendő orvosi rendelők számára a Fő út mentén épülő új társasházban vásárolt az önkormányzat a földszinten területet, valamint a praxisok ellátása érdekében orvosok számára bérbe adható lakásokat. 2016-ban megvalósult a 24 órás gyógyszerértési szolgálat is, azt a Fő úton nyílt Szent Palota Gyógyszertár biztosítja. (2018-ban az Ázsia Centerben és a Drégelyvár úton is 24 órás patika kezdte meg a működést.)

2015 szeptemberétől **Palota utazási bérlet**támogatást kaphatnak a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyerekek, valamint tovább folytatódott a **Palota gyógyszer**támogatási program. **Szociális városközpont** kapott helyet a „Spirálházban”, ahol a családsegítés és a munkanélküli fiatalok tanácsadása mellett közösségi mosoda, varroda, internetkávézó és szociális közösségi étterem is üzemel. Ezen kívül új, alapellátáson túli szolgáltatásként időszakos **gyermekfelügyeletet, játszócsoportot és sószo**ba használatot vezetett be az önkormányzat a bölcsődei ellátásban, annak érdekében, hogy az érintettek az igényeiknek megfelelő szolgáltatásokat vehessék igénybe és könnyebbé váljon a beszoktatás.

2016-ban bővült az önkormányzat által nyújtott gyermekétkeztetési kedvezmények köre és folyamatosan biztosításra került a szünidei gyermekétkeztetés. 2016 szeptemberétől egy új cég és a kerület főzőkonyhái biztosítják a kerületi közétkeztetést. Munkájukat a Közétkeztetési Kerekasztal figyeli. Törvényi változás miatt átalakult és létrejött az Újpalotai Család- és Gyermekjóléti Központ a Spirálházban. **2017 januárjától emelkedett a Palota ápolási támogatás összege, bővült a Palota lakhatási, illetve a Palota temetési támogatás jogosult köre, és a Palota gyermekétkeztetési kedvezmények köre.** 2017-ben megindult az enyhén demens betegek nappali ellátása. 2018-tól bevezetésre került a **Palota karácsonyi támogatás, a gyógyászati segédeszköz, illetve biztonsági berendezés vásárláshoz és az iskolakezdéshez nyújtott Palota-támogatás.** Lehetővé vált az intézményi étkezés internetes megrendelése, lemondása, biztosított a bankkártyás fizetés az iskolai étkezés résztvevőinek.

A kerület nem feledkezik meg az újszülöttek támogatásáról sem. Az újszülött támogatási forma két egymástól függetlenül igényelhető támogatásból áll egy születési és egy oltási támogatásból. Öt éve működik és bővül a **60+ Levendula-program**, amelyben egyre több kerületi vállalkozás nyújt kedvezményeket a 60 év felettieknek.

4.3 Átláthatóbb önkormányzati működés és gazdálkodás

A Gazdasági-, Társadalmi-, Környezet- és Területfejlesztési Program sikeres végrehajtása nagymértékben múlik az önkormányzat hivatala és intézményei munkatársainak szakszerű és átlátható munkavégzésén. Mind a jegyzői, mind a polgármesteri, mind az együttes utasításokat és szabályzatokat teljes körűen felülvizsgálta az önkormányzat 2015 és 2019 között.

Az önkormányzat tulajdonában álló gazdasági társaságok munkája szervesen hozzátartozik az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak ellátásához, és a kerületi (köz)szolgáltatások biztosításához. Az önkormányzat a következő gazdasági társaságokban rendelkezik 100%-os tulajdoni hányaddal:

- RÉPSZOLG Környezetgazdálkodási és Foglalkoztatási Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: RÉPSZOLG Nonprofit Közhasznú Kft.),
- PALOTA-15 Rehabilitációs és Közfoglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: PALOTA-15 Nonprofit Kft.),
- PALOTA-HOLDING Ingatlan- és Vagyongazdálkodó Zártkörűen Működő Részvénytársaság (a továbbiakban: PALOTA-HOLDING Zrt.),
- CSAPI-15 Vásárcsarnok- és Piacfenntartó Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: CSAPI-15 Kft.),
- XV. Média Kommunikációs és Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: XV. Média Nonprofit Kft.).

Figyelemmel az önkormányzat feladatellátásának jelenlegi gyakorlatára, illetve az önkormányzat tulajdonában lévő társaságok jelenlegi működési sajátosságaira, **egy külső szakértő cég bevonásával megkezdődött egy új működési modell kialakítása**. Az átalakítás során fokozott elővigyázatossággal kell eljárni annak érdekében, hogy a (köz)feladat ellátás ne sérüljön, s az átalakítással járó változások semmilyen körülmények között ne jelentsék az érintett társaságok működésének elakadását, s az általuk nyújtott szolgáltatások akár csak átmeneti minőségromlását.

4.4 Nagyobb fejlesztések és beruházások 2015-2020 között

2015 és 2020 között számos nagyobb beruházás és fejlesztés valósult vagy indult meg, amelyek a városgazdálkodást érintik, ezek közül a fontosabbak a következők:

- Északi főgyűjtő szennyvízcsatorna kiépítésének megindítása
- Rákos úti szakrendelő épületének homlokzati energetikai felújítása
- Liwa-malom rekonstrukciójának I. üteme
- Karácsony Benő park fejlesztése
- Volt Észak-pesti Kórház (ÉPK) területén lévő épületek hasznosítása, a használaton kívüli rossz műszaki állapotú épületek elbontása
- Hősök útja 1. Fogorvosi- és Szájsebészeti Centrum, valamint Hősök útja 3. házi-orvosi- és szakrendelő kialakításának tervezetése az „Egészséges Budapest Program” támogatásával
- Kossuth utcai rendelő áthelyezésének tervezetése
- Deák utcai házi-orvosi rendelő - Hubay Jenő tér 8. szám alatti új társasház épületébe történő áthelyezése folyamatban van
- A Szántó föld utcai és a Vasgolyó utcai sporttelep fejlesztése
- Városrehabilitációs projekt (TÉR_KÖZ 2016. pályázat)
- Raktárház utca csapadékvíz elvezetésének korszerűsítése

Az **infrastruktúrát illetően javult a helyzet** az előző ciklus során, azonban továbbra is kiemelt prioritás a kerület adottságainak a mostani szintnél jobb kihasználása. Az úthálózat fejlesztésének tekintetében számos felújítás valósult meg 2015 óta a kerületben. 2015 és 2018 között több, mint 500 millió forintot költött a kerület útfelújításokra. Ezzel szemben útfenntartásra megközelítőleg 430 millió forintot fordított a kerület a vizsgált időszakban. Az autópályák hálózat fejlesztésén túl a gyalogos közlekedés és kerékpáros hálózat fejlesztése is

megtörtént, illetve számos fejlesztés tovább folytatódik. A gyalogos közlekedés biztonságos és akadálymentes biztosításához megépült vagy tervben van új gyalogos átkelőhelyek megépítése. Ezek főleg a problémás és balesetveszélyes helyeken valósulnak meg. A megfelelő gyalogos közlekedéshez szükséges a megfelelő járda léte. **2015 óta a kerület évi 4-5 km hosszúságban végzett járdafelújításokat**, a következő években növelni fogja ennek a mértékét (pl. 2015 és 2018 között összesen 17 km gyalogjárdát újítottak fel). A kerületben lehetősége van a lakosságnak önerős járdapályázat keretében minimális költségrész vállalásával az ingatlanjuk előtti járdaszakasz megújítását igényelni. A frekventált gyalogos útvonalakon folyamatos az akadálymentes közlekedés érdekében a járdaszegélyek átépítése. A lakosság az akadálymentes útvonalak lehetőségét a Route4U mobilappon keresztül is követheti a kerületben. **A kerékpárút rendszer fejlesztésének fő célja a kerékpáros forgalom átvezetése a XV. kerületen a belváros felé.**

Az elmúlt években új parkolók építésével, illetve a már meglévők felújításával, bővítésével igyekezett enyhíteni a kerület az egyes lakóterületeken jelentkező parkolási problémákat, ez az igény különösen a lakótelepeken jelentkezett. Ennek hatására **számos parkoló létesült a kerületben 2015 és 2020 között** (pl. 2015 és 2020 között több mint 500 új parkoló épült közel 300 millió Ft értékben, emellett folyamatos a meglévő parkolók felújítása).

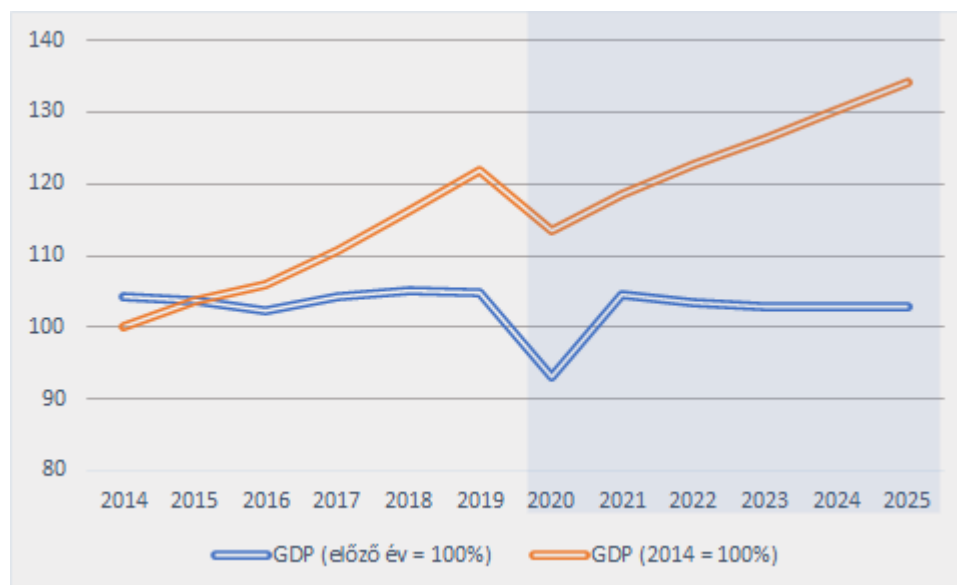
A kerület továbbá folytatja a fejlesztéseket egy élhetőbb, családi környezet biztosítása érdekében. Ide tartozik a kerületi bölcsődék és óvodák felújítása, **az önkormányzati intézményekben dolgozó alkalmazottak fizetésének növelése**, új, baba- és anyabarátság megoldások kialakítása, a játszótér felújítási program folytatása. Tervben van továbbá egy **ingyenes köztéri wifi szolgáltatás bevezetése**, nyugdíjasklubok és az aktív időskori programokat nyújtó civil szervezetek támogatása. Fontos cél még a kerületben lévő zöldterület további növelése, amely érdekében egy **átfogó, 5 éves zöldfelületi programot indított a kerület** 2019-ben. Ehhez kapcsolódva kiterjesztette a Zöldhivatal-programját az önkormányzati intézményekre és a tulajdonában lévő gazdasági társaságokra.

5. A gazdálkodást érintő kihívások – 2020-21-ben és az azt követő időszakban

A koronavírus járvány eddig nem látott mértékben változtatta meg az élet minden területét, ideértve a gazdaságban bekövetkezett strukturális átalakulásokat is. 2020 tavaszán Magyarországot is elérte a pandémia, amely addig ismeretlen kihívások elé állította mind az embereket, mind a döntéshozókat. Hamar napvilágot látott az az elmélet, miszerint a vírus terjedését megállítani nem lehet, csupán lassításra van lehetőség, hogy az egészségügyi és egyéb szociális ellátórendszereket ne hirtelen érje az óriási terhelés. A világ kormányai számára globális trend lett a területi és személyi karanténok rendszere, illetve a személyek mozgásának korlátozása. A drasztikus lépések bizonyos érintett szolgáltatások leállításához, ellátási nehézségekhez, valamint a globális ellátási értékláncok sérüléséhez vezettek. A várakozások romlása, valamint az üzleti bizalmatlanság tovább mélyítette a gazdaság visszaesését, amely rendeződésére hosszabb távon van csak lehetőség. Ezen tényezők mellett a mai napig szinte lehetetlen megbecsülni, hogy mekkora károkat szenved el a világgazdaság és így Magyarország.

A kerület várható költségvetésének alakulását két szempont szerint fogjuk vizsgálni. Az első megközelítésben a bevételek változását, valamint az erre ható erőket és tényezőket vázoljuk fel. A második aspektusban pedig a kiadási oldalt és az azt befolyásoló faktorokat mutatjuk meg.

5. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) alakulása, 2014-2019 tény, 2020-2025 előrejelzés (kék vonal = éves változás, narancssárga vonal = 2015-ös bázison)

Forrás: KSH és GKI számítás

Az önkormányzat **bevételeinek** mértékét jelentősen befolyásolják a gazdasági kilátások, illetve a hozzájuk kapcsolódó konjunktúra trendek és makroökonómiai tényezők alakulása. A bruttó hazai össztermék (GDP) 2012 és 2015 között gyors ütemben növekedett, majd a 2016. évi lassulás után 2017-18-ban 4-5,3%-ra emelkedett részben az EU-transzferek meglődulásának, részben a kedvező világgazdasági konjunktúrának, részben az egyéb belföldi keresletélénkítő intézkedéseknek köszönhetően. 2018-ban érte el a növekedés a csúcát, akkor 5,3 százalékkal bővült a magyar gazdaság az előző évhez képest. Ezt követően 2019-ben 4,9 százalékkal nőtt a GDP. Ezzel **az Európai Unió országai között az egyik leggyorsabb volt a magyar gazdaság.** Az elmúlt években tapasztalt erős gazdasági konjunktúrának köszönhetően jelentősen megerősödött a hazai gazdaság. Bár a növekedést részben a belső keresletélénkülés hajtotta, ez fenntartható módon, a külső és a belső egyensúly megtartása mellett következett be. Összeségében megállapítható, hogy **a 2019-ig tartó gazdasági konjunktúra igen kedvező hatással volt a kerület bevételeire.** Ennek oka, hogy a főváros a hazai gazdaságnak megfelelő, esetenként még annál is gyorsabb növekedésre volt képes, ami miatt az iparüzési és egyéb helyi adóbevételek gyorsan bővültek.

A pandémia gazdasági hatásai Magyarországot is gyorsan elérték. 2020 első negyedévében még 2,2 százalékkal emelkedett a magyar GDP volumene, amely a második negyedévre 13,5 százalékkal csökkent a koronavírus járvány negatív gazdasági hatásainak nyomán. A turizmus, a szórakoztatóipar, az autóipar szinte teljes leállása, a kereskedelem korlátozása következtében, más oldalról a fogyasztás lényeges területeken történő csökkenése, a beruházások egy részének leállítása miatt. A Kormány jelenleg 5-6%-os visszaesést tart valószínűnek. Az előző év azonos

időszakához viszonyított növekedésre 2021 második negyedétől lehet számítani, de a 2019. évi GDP-t feltehetőleg csak 2022-ben éri el a magyar gazdaság. A GKI prognózisa szerint 2020-ban körülbelül 7%-os visszaesés valószínűsíthető, amennyiben a körülmények változatlanok, vagyis a mostani kilátások figyelembe vételével. A Kormány 2020 áprilisában publikált konvergencia programjában 2020-ra még csak 3 százalékos gazdasági visszaesést valószínűsített, ezt 2021-ben 4,8 százalékos bővülés váltja fel, majd 2024-ig 4 százalék feletti növekedés fogja jellemezni a magyar gazdaságot.

A középtávon várható növekedés hatására csökken a munkanélküliség és nő a foglalkoztatás, így az ország gazdasági teljesítménye 2022-re várhatóan eléri a 2019-es szintet. A gazdasági bővülés elviekben lehetővé teszi az önkormányzatok forrásainak bővítését, ugyanakkor a jelenlegi kormány az általa politikailag preferált önkormányzatokat részesíti előnyben, például Debrecen. Az utóbbi időben tapasztaltak alapján a Kormány éppen akkor von el forrásokat az önkormányzatoktól, amikor a leginkább szükségük lenne arra. A koronavírus negatív hatásai miatt veszélybe került családok és vállalkozások esetében égető szükség lenne a támogatásra, például a szociális háló erősítésére, ennek ellenére 2020-ban az önkormányzatoktól jelentős mennyiségű forrást vontak el egyéb célokra (pl. kiemelt sportberuházásokra).

1. táblázat: A GKI előrejelzése GDP volumenindexének változását illetően az előző évhez képest, 2020-2025

Időszak	2020	2021	2022	2023	2024	2025
GDP	-7%	4,5%	3,5%	3%	3%	3%

Forrás: GKI saját számítás

A pénzügyminiszter augusztusi bejelentése szerint a 2020. évi deficit a GDP 7-9%-a lesz. Az Államadósság Kezelő Központ ennek megfelelően módosított, augusztusban meghirdetett éves finanszírozási terve pedig már 3600 milliárd forintos idei pénzforgalmi hiánnyal számol. Ez csaknem tízszerese a még 2019-ben elfogadott törvényben előirányozottnak. Ennek megfelelően a GDP-arányos államadósság a tavalyi 66,4%-ról 78% körülire emelkedhet, megközelítve a tíz évvel ezelőtti szintet.

A politikai részleghajlason túlmenően a koronavírus járvány következtében elfogadott 2021. évi központi költségvetésről szóló törvényjavaslat világos célja a jelentős adóerővel rendelkező (és nem preferált) önkormányzatok finanszírozási pozíciójának szignifikáns gyengítése a járványügyi védekezésre hivatkozva (részben a megnövekedett központi költségvetési hiány miatt). A már felvázolt gazdasági visszaesés miatt a helyi iparüzési adóbevételek jelentős csökkenésére lehet számítani, amely jelentősen szűkíti az önkormányzat mozgásterét a következő években (2020-21-ben). A jelenlegi csökkenés 1,8 milliárd forint kiesést jelent a kerületi költségvetés számára. Ezen túlmenően lépne hatályba az a rendelkezés, hogy az önkormányzatok a jövőben az iparüzési adóbevételeiket nem fordíthatják az önkormányzati hivatalok bérkiadásaira. Az önkormányzat számításai szerint az önkormányzat működésére új támogatási jogcímen összesen 661,5 millió forint illeti meg kerületet.

A koronavírus járvány okozta gazdasági visszaesés következtében további jelentős adóbevétel csökkentés valósul meg az önkormányzatoknak átengedett **gépjármű-adó bevételek teljes központosításával**. Ez csak 2020-ban **230 millió forint kiesést jelent**. A 2021. évi központi költségvetésről szóló törvénytervezet szerint a következő négy évben ezt a forrást végleg elveszítik az önkormányzatok. Ezen felül a helyi adóbevételeket hátrányosan érinti a további tervezett változtatás, amely a **reklámhordozók** helyi építményadó-kötelezettségére vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezését foglalja magába. Ez 2021-re körülbelül **70 millió forint bevétel kiesést jelent** a kerület számára. Rendkívül komoly kihívást jelent **a szolidaritási hozzájárulás** megfizetésére kötelezett önkormányzatoktól tervezett központi bevétel **négyszeresére emelése**. E szerint a 2020. évi 552 millió forintos befizetés helyett 2021-ben a legoptimistább becslések szerint is megközelítőleg 1,4 milliárd forintot kell befizetnie az önkormányzatnak a saját bevételei terhére.

A költségvetési törvénytervezet az egyértelmű szigorítások mellett növeli a helyi önkormányzatoknak szánt támogatást összesen 122 milliárd forinttal, amely az idei évhez képest 16,6%-os növekedést jelent. A nagyobb adóerő képességű önkormányzatok 2021-től kezdve ismét jogosultak lesznek bizonyos támogatások jogcímeire, úgymint a polgármesteri hivatalok bértámogatására, zöldterület-gazdálkodás és a közutak fenntartásának támogatására,

illetve minimális mértékben a polgármesteri illetmények fedezetének támogatására. Az ezen a jogcímen jelentkező előirányzat növekedés összesen 91 milliárd forintot tesz ki jövőre, azonban ez messze elmarad a megemelt szolidaritási hozzájárulás miatti kiadás növekedésétől, valamint a helyi (elsősorban iparüzési) adóbevételek mérséklődése miatti bevétel csökkenésétől.

A 2021. évi központi költségvetésről szóló törvényjavaslat szerint az állami normatív támogatások jogcímein összesen 940,7 millió forint emelkedés várható a 2020. évi mutatószámok változatlanlaga mellett. A fentebb felvázolt adóbevétel csökkenések hatása nyomán **a tényleges forrásnövekedés 1 milliárd 800 millió Ft-ot tesz ki várhatóan a XV. kerületben 2021-ben.** Ebből az iparüzési adóbevételek csökkenése várhatóan 1 milliárd Ft lesz. Amennyiben a GKI előrejelzésének megfelelően alakul a gazdasági helyzet, úgy 2022-től újra számítani lehet az iparüzési adó növekedésére.

Az önkormányzat racionális és átgondolt gazdálkodásának nyomán 2020-ban **összesen közel 3 milliárd forintnyi céltartalék van elkülönítve**, amely a járvány elleni önkormányzati védekezés kiadásaiból (működési kiadások), valamint a járvány kerületi gazdasági-társadalmi hatásainak kompenzálására (felhalmozási kiadásokra) fordítandó költségekből tevődik össze.

A koronavírus járvány elhúzódó bizonytalansága a gazdasági teljesítmény széles körű visszaesését eredményezte. A gazdasági növekedés leállása elkerülhetetlenül magában hordozza az egyéb makró mutatók romlását is. A KSH legfrissebb adatai szerint 2020 első és második negyedében valamelyest gyorsult a bruttó és nettó átlagkeresetek növekedésének dinamikája (a napi 8 órában foglalkoztatottak körében) az előző év azonos időszakához képest. Ugyanakkor a járvány miatt a munkahelyüket megőrzők körében is gyakori volt a mozgóbérek elvesztése, a fizetéses-csökkenés, a különböző típusú kényszerszabadságolás, a munkaidő csökkentése.

A koronavírus-járvány hatására megugrott a regisztrált munkanélküliek száma, de a valós munkanélküliség ennél jóval nagyobb. 2020-ban a lakosság fogyasztása 2-3%-kal esik vissza. Azonban a háztartások összességében a jövedelem-ingadozások fogyasztásban való „kisimítására” törekszenek, a lakossági fogyasztás (az újra meginduló hitelfelvételnek és az előző évi visszaesés statisztikai következményének is köszönhetően) jövőre mintegy 3,5%-kal, míg 2022-ben 2,5%-kal bővül várhatóan.

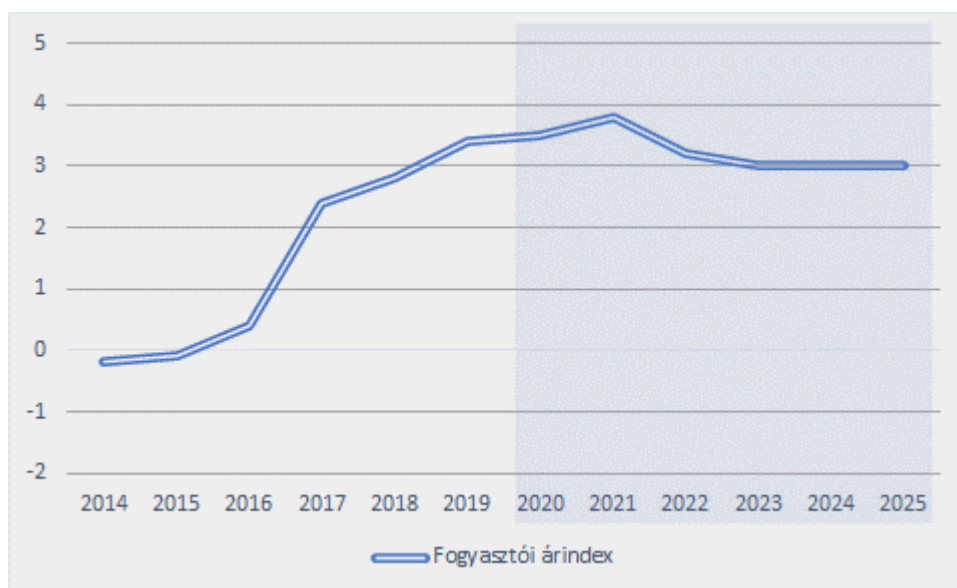
A foglalkoztatottak számának csökkenése és az ezzel párhuzamos munkanélküliségi ráta növekedése, valamint a beszűkült gazdasági lehetőségek hatására csökken a XV. kerület lakosságának adófizető-képessége, illetve a beszedhető adóalap mértéke. Természetesen a vállalkozások is jellemzően óvatosabbak lettek a beruházásaikat illetően, amely tovább szilárdítja a megrekedt állapotot. A jellemzően kis cégek, vagy kevésbé tőkeerős vállalkozások esetében pedig a szokásos költségcsökkentő megoldásokon túl számos esetben történik a munkaerőállomány leépítése, vagy rosszabb esetben a teljes fizetésképtelenség. Ez a már említett helyi adó bevétel szignifikáns csökkenését eredményezi a következő pár évben.

A jogszabályi és makrogazdasági környezet is hátrányosan érinti az önkormányzat várható (és jelenlegi) **költségeit**, így az erre ható tényezőket is érdemes megvizsgálni. A már bemutatott szociális hozzájárulás jelentős emelkedésén túl az önkormányzatot terheli a koronavírus

járvány okozta **szociális (és egyéb) kiadások növekedése**. A jogszabályi minimálbér, valamint a garantált bérminimum emelésének hatására jelentősen nőnek a közteher befizetési kötelezettségek a következő években is, hiszen a megemelkedett személyi juttatások és azok kötelező közterheinek kifizetését nagyrészt önkormányzati saját forrásból kell biztosítani (a normatíva emelés ezt csak részben fedezi).

A magyar áremelkedés a legmagasabb az EU-ban 2020-ban. A kiugró magyar árindexet elsősorban az élelmiszerárak növekedése és a forint gyengülése magyarázza. A folyamatosan növekvő árak mellett értelemszerűen nő az önkormányzat költsége is. Amint azt feljebb kifejtettük sok esetben a normatíva növekedése elmarad az inflációtól és a bérnövekedés mértékétől, ami abszolút forráscsökkenést eredményez a kerület számára.

6. ábra: A fogyasztói árindex alakulása, 2014-2019 tény, 2020-2025 előrejelzés

Forrás: KSH és GKI számítás

Az önkormányzat jelentősen beszűkült mozgásterének tükrében a következő időszak kiemelt feladata a költségvetési prioritások újragondolása. Sőt ennek már rövid távon meg kell valósulnia, amennyiben a kerület nem szeretné felélni az amúgy is véges eddig felhalmozott tartalékát. A várhatóan szigorodó finanszírozási kondíciók mellett érdemes lenne minden eshetőséget átgondolni. **A kerületben nem került sor adóemelésre az elmúlt 5 év során,** többek között a helyi vállalkozások támogatása miatt, sőt a deflációs árszint miatt még csökkentek is bizonyos adónemek. A 2021-es központi finanszírozási politika és az önkormányzati bevételek szignifikáns elvonása miatt nem marad más út az önkormányzatok előtt, mint hogy kénytelenek az általuk beszedett helyi adók mértékét a következő évben átmenetileg megemelni, illetve a kiadások egy részét mérsékelni, amely egyaránt érintheti a kerületi vállalkozásokat és lakosságot is. Ugyanakkor a jelenlegi járványügyi helyzetben mind a magánszemélyek, mind a vállalatok adóztatásának korlátai vannak.

Elengedhetetlen a gazdasági program végrehajthatósága miatt a kerület költségeinek csökkentése és/vagy a bevételi források növelése. Ennek érdekében érdemes átgondolni a

kerület ingatlangazdálkodással kapcsolatos tevékenységét és egy **új racionális, ugyanakkor a szociális szempontokra is érzékeny lakás- és ingatlangazdálkodási koncepcióra** alapozni a területet. Továbbá indokolt lenne egy olyan, **a fejlesztendő területekre koncentráló vállalkozásfejlesztési tervzet megalkotása**, amely kapcsolódna a folyamatban, illetve tervben lévő fejlesztésekhez és beruházásokhoz. Ezen prioritások nagyságrendileg növelnék a kerület bevételeit különböző közvetlen és közvetett tovaggyűrűző gazdasági hatásokon keresztül. Ezen projekteket a következő fejezetben fejtjük ki bővebben.

A csökkenő bevételek ellensúlyozása érdekében érdemes átgondolni olyan érzékeny irányokat is, mint a **parkolási zónák kialakítása és racionalizálása** a kerületben. A kerületre jellemző magas népességszám több helyen is a lakótelepeken koncentrálódik, amely alapvetően a parkolóhelyek hiányát eredményezi. Továbbá a XIV. kerület (Zugló) folyamatosan terjeszti ki a fizetős parkolási zónáit, amely így a kerületek határán található bekötő utakat terheli, amennyiben az autók átjönnek parkolni a kerületbe. Egy esetleges kerületi fizetős parkolási rendszer természetesen kedvezményeket biztosítana a helyi lakosok számára, amely a várható bevételeket csökkentené. Szükség lenne egy globális, kerületi P+R rendszer tervezésére és megvalósítására. Olyan nagyságrendű parkolási kártyadíj javasolt, mely kártya előállítási költségén túl forrást biztosíthatna egy, a kerületet teljes területét magába foglaló parkolási koncepció kidolgozására. A felhalmozott forrásból létre lehetne hozni egy **parkolási alapot**, amely a P+R területeken túl magába foglalná a vasútvonal melletti parkolóhelyek számának bővítését vagy kiépítését is. Amennyiben, a fizetős parkolási zónák kialakítása nem is megvalósítható a következő években, **mindenképpen szükség lenne a kerületi parkolás racionalizálására a forgalom csökkentése és a közlekedés javítása érdekében.**

A költségek csökkentése érdekében érdemes lenne átgondolni **a sporttal kapcsolatos támogatások** (főleg a sportegyesületeket érintő támogatások) **átmeneti csökkentését a hasonló adottsággal rendelkező kerületek átlagára**. A kerület munkatársai felmérése nyomán megállapítható, hogy a kerületben a sportszervezeteknek nyújtott támogatások összességében 136 millió forintot tettek ki 2020-ban. A felmérés során kilenc kerületet vizsgáltak meg, amelyek területileg és adottságaikban hasonlítanak a XV. kerületre. Az elemzésbe bevont kerületek közül a XV. kerület adja nagyságrendileg a legnagyobb sportcélú támogatást. Megvizsgálták az elköltött pénzhez viszonyított eredményességet is. Ez alapján a XV. kerület adja a legnagyobb mértékű támogatást, miközben nincs egyetlen csapatsport egyesülete sem, amely professzionális ligában játszana. Továbbá, a kerületben jelenleg **három idősklub működik**, amelyek kapacitása túlmegy a valós keresleten, így a ráfordítások csökkentése érdekében racionalizálni lehetne az idősklubok számát, amelyek jelenleg igen magas működési költséggel üzemelnek. **Várhatóan 2 klub is elégséges lenne** az igények kielégítésére.

Megállapítható, hogy a koronavírus járvány okozta gazdasági visszaesés, valamint a Kormány központi költségvetési átalakításának hatása jelentősen beszűkíti a XV. kerület mozgásterét. Az önkormányzat kötelező és vállalt feladatainak finanszírozása is veszélybe kerülhet, amennyiben nem valósít meg radikális átalakításokat a kerület költségvetésének szempontjából.

6. A 2021-2025 közötti fejlesztési lehetőségek

A XV. kerület Önkormányzata **2019 szeptemberében egy reprezentatív lakossági felmérést** készített a különböző igényekről és változásokról. A kutatásban 600 főt kérdeztek meg telefonon keresztül. A 2015-ös felméréshez képest főleg a prioritások sorrendjében mentek végbe változások.

Az első helyre került az egészségügyet érintő problémák megoldása, különösen a várólisták csökkentése, valamint az orvoshiány enyhítése. Ezek olyan kiemelt, rendszerszintű gondok, amely sok esetben a kerület hatáskörén túl vannak. **A második helyre a közlekedés és az úthálózat fejlesztése** került, amely 2015-ben benne sem volt a 20 legégetőbb problémában. A megnövekedett gépjármű forgalmat alig tudja kielégíteni a kiépített úthálózat és a közterületi parkolók mennyisége. Ez a probléma főleg a belvárosban, illetve az agglomerációs csatlakozásoknál tapasztalható. A XV. kerületben található az M3-as autópálya egyik bevezető szakasza, amely hatalmas **átmenő forgalmat** jelent a mindennapokban. A kerület belső úthálózatának felújítása részben a kerületi önkormányzat, részben a fővárosi önkormányzat feladata, a kezelői és tulajdonosi viszonyok összetettsége miatt elengedhetetlen a jövőbeli együttműködés. Fővárosi kompetencia az elavult csomópontok átépítése, fejlesztése, de az új P+R parkolók kiépítése is, ami nélkül nem enyhíthető a kaotikus parkolási helyzet a kerület egyes részein. Szintén fővárosi feladat a közösségi közlekedéssel kapcsolatos problémák megoldása. Az 5 busz végállomásának Fő utca végére telepített pozíciója évek óta jelentős problémát okoz mind közlekedésbiztonsági szempontból, mind a környéken élők nyugalma szempontjából. A BKK, mint a feladat felelőse a közelmúltban nyilatkozott arról, hogy támogatja az 5-ös busz végállomásának áthelyezését, de sem a kiépítés/átépítés költségeit, sem a többlet távolság plusz költségét – amit a buszoknak meg kell tenniük – sem tudja vállalni a Fővárosi Önkormányzat. Mivel a kerületi önkormányzat több feladat finanszírozását nem tudja átvállalni a Fővárostól, így olyan megoldást kell keresni, mely alacsony költség ráfordítással elérhető. Az új orvosi rendelő - mely a Kossuth utcából kerül a Mogyoród utca sarkára - lehetőséget ad a végállomás áthelyezésére az új orvosi rendelőhöz. **A harmadik helyen a köztisztaság, az illegális szemétkerakás, valamint a szemétszállításból eredő problémák megoldása** áll. A lakossági visszajelzés alapján a probléma már 2015-ben is kiemelt figyelmet kapott. **A negyedik helyen a parkok, zöld területek és játszóterek rendben tartása** szerepelt. **Az ötödik legsürgősebb megoldandó probléma** pedig a **közbiztonság javítása, a kamerarendszer további bővítése, illetve a járőr szervek támogatása** volt. A következő helyekre olyan célok és feladatok kerültek, amelyek komplex és átfogó megoldási stratégiát igényelnek. Ilyen prioritás például a **lakhatási problémák kezelése** (ezen belül a **fiatalok lakhatásának támogatása**), **a parkolási problémák kezelése, új munkahelyek teremtése, valamint az újpalotai vásárcsarnok felújítása**. A lakhatási problémák megoldása jelentős, több tízmilliárd forintos összegbe kerülne, ami csak sok év folyamatos fejlesztéssel képzelhető el. Ehhez szükség lenne egy, a kerület ingatlangazdálkodásáról szóló átfogó programra, amelynek hangsúlyos fejezete lehetne a bérlakás program, illetve a fiatalok lakhatási támogatásának kérdése.

2015-höz képest történtek ugyan változások a lakosság igényeit illetően, azonban az irányok nem térnek el szignifikánsan a korábbiaktól. 2019-ben új polgármestert választott a kerület Cserdiné Németh Angéla személyében. A választási programban kiemelt szerepet kaptak a lakosság által is jelzett problémák, amelyek a mostani és a következő ciklusok során megoldásra

várnak. Azonban fontos megjegyezni, hogy az önkormányzat forrásai végesek és jelentősen függenek az aktuális gazdasági és politikai folyamatoktól.

2020 tavaszán Magyarországot is elérte a koronavírus járvány első hulláma, így azóta alapjaiban változott meg az emberek mindennapja. A különböző korlátozások és leállások, valamint a lakosság körében kialakult pánik és vészhelyzet miatt 2020 második negyedében eddig soha nem látott mértéket öltött a gazdasági visszaesés. Erről és a vonatkozó tendenciákról a következő fejezetben lesz bővebben szó. A koronavírus okozta válság az egész országot próbára teszi. A negatív hatások tompítása érdekében a kormány kidolgozott egy gazdaságvédelmi akciótervet. Az ehhez szükséges többlet forrásokat a központi költségvetés részben az önkormányzati szektor megsarcolásával teremtette elő. Ez jelentős mértékben visszavágja az önkormányzatok mozgásterét már 2020 második felében is, de igazán csak 2021-re lesz látható az önkormányzatok nehéz helyzetbe kerülése. Csak az iparüzési adóbevétel csökkenése két év alatt várhatóan 3 milliárd Ft feletti kiesést okoz a kerületi költségvetésben. A 2015-ben kidolgozott gazdasági és társadalmi program, valamint a 2019-ben vállalt újabb ígérek megvalósulása ezért jelentős korlátokba ütközik. A negatív hatások tompítása érdekében az eddiginél is szorosabb összefogás és racionális gondolkodás szükséges, hogy elkerülje a kerület a pénzügyi ellehetetlenülést.

A koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásai jelentős mértékben szűkítik a következő években a XV. kerület mozgásterét. Ennek következtében a megvalósítani kívánt célok és prioritások köre bizonytalanul alakulhat a következő pár évben, azonban **a kerület vezetősége törekszik a már folyamatban lévő és/vagy hozzájuk kapcsolódó projektek zavartalan megvalósítására a meglévő források függvényében.** Ezek közül a legfontosabbak 2025-ig a következők.

A **Karácsony Benő parkban** eszközölt fejlesztések jelen ciklusban tovább folytatódnak. Új sétányok kerülnek kialakításra, térrendezés valósul meg a buszmegálló környezetében, megújul a faszor a fő parki sétány mentén. A játszótér megújítására, a kamaszpark „bandázós” területtel történő bővítésére, valamint a Deák utcai építkezés környezetének rendezésére több ütemben kerül sor. Központi forrásból sportpark létesül a kerületben.

A **Kossuth utcai rendelő** áthelyezésének előkészítése stratégiai jelentőségű a kerületfejlesztés szempontjából. A rendelő épülete sem a funkcionális, sem a szakmai működés minimumfeltételeinek nem felel meg. A szerkezetileg is elavult épület komplex felújítása nem kivitelezhető, míg a helyén új, nagyobb rendelőt építeni az úszótelkes elhelyezkedés kötöttségei miatt nem lehetséges. A fentiek alapján az új rendelőt a Mogyoród útján a Csobogós utca felől - a Régi Fóti út irányában - az első 3 önkormányzati tulajdonú telek összevonásával kialakuló ingatlanon javasolt elhelyezni. Az már most látható, hogy a tervek elkészítésénél a környékbeli lakásfejlesztési terveket tekintve fontos szempont lesz az épület bővíthetősége a következő 10 évben. A rendelő megvalósítását a környező lakófejlesztések készülségével kell összehangolni.

Hosszabb távú fejlesztési prioritás lehet 2024-re a Szántó földúti **többfunkciós tornacsarnok létesítése**, amely egy sport és rendezvénykomplexumként funkcionálna. A kialakítás biztosíthatja a teljes éves, folyamatos kihasználtságot. Ez hiánypótló épület lenne a kerület számára.

A közlekedés további javítása érdekében a kerület különböző közösségi, megosztáson alapuló szolgáltatásokkal együttműködésben elérhetővé teszi a lakosság számára a GreenGo, Mol Limo, MOL Bubi és más alternatív közösségi közlekedési formákat.

További fejlesztési lehetőségek nyíltak a kerület számára azzal, hogy a 17/2018. (VI.26.) önkormányzati rendelettel elfogadott Kerületi Építési Szabályzat (KÉSZ) megteremtette a jogszabályi alapokat további fejlesztések megvalósításához. Ezek közül a legfontosabb magán, illetve beruházói fejlesztések:

- az Újpalota parkváros lakó és vegyes intézményi, irodai fejlesztés megkezdése,
- Palota Újfalú területének beépítése az infrastruktúra fejlesztések függvényében,
- a kerület északi térségének (Északi Városkapu) fejlesztése
- a volt Növényolajgyár területének lakóterületi hasznosítás ütemezett megkezdése,
- a Pólus és az Asia Center közti terület fejlesztésének előkészítése,
- a kerületi piacok fejlesztése,
- a 70-es és 71-es vasútvonalak korszerűsítéséhez kapcsolódó területek fejlesztése,
- a telephely-alakításokhoz és a meglévő munkahelyi övezetek fejlesztése,

Természetesen a jogi lehetőség még nem egyenlő a megvalósulással, tekintettel arra, hogy a beszükkült gazdasági mozgástér miatt a kerület lehetőségei végesek, **csak egy-egy nagyobb projekt valósítható meg a ciklus során önerőből**. Ugyanakkor a kerületi vállalkozások bevonásával jelentős beruházások történhetnek a jelenlegi ciklusban is. Ehhez az Önkormányzat a rugalmas ügyintézésel, valamint kedvezményekkel (pl. építményadó mérséklése, közlekedési csomópont kiépítése stb.) járulhat hozzá. A legfontosabb, a jelenlegi ciklusban megvalósítható, vállalkozási fejlesztési lehetőségeket mutatjuk be a következőkben.

6.1 Az Északi főgyűjtő beruházás vonzáskörzete

Az északi főgyűjtő stratégiai jelentőségű fejlesztés a kerület szempontjából. A csatorna megépítése az első lépés annak érdekében, hogy a kerület északi régiójában a fejlesztési területek jelentős része összközművessé válhasson. Ennek hatására megindulhatnak a gazdasági és lakó fejlesztések a területen. Ebből adódóan a cél egy olyan, a vonzáskörzetre vonatkozó gazdaságfejlesztési koncepció kidolgozása, amely a csatorna elkészülte után irányt ad a befektetőknek. Településrendezési szerződés keretében szükséges a közeljövőben azt rögzíteni, hogy a fejlesztésekhez kapcsolódó további jelentős forrásigényű infrastruktúra építési feladatok tekintetében mit vállal az önkormányzat és mit vállalnak az ingatlan tulajdonosok.

A volt Növényolajgyár területén 900-1000 darab új lakás építését tervezi a tulajdonos ingatlanfejlesztő cég. Ezt egészítené ki egyéb intézményi és szolgáltatás fejlesztése. A kivitelezés várható kezdete 2021 második fele (ezt a rozsdáövezeti ÁFA kedvezmény is támogathatja). **A Palota-liget és Palota Újfalú területén** további 900 lakás építése valósítható meg, amely átmenetet képezne a kertvárosias beépítés és a sorházak között. **Ezek a beruházások ellensúlyozhatják a kerületre jellemző népességfogyást, emellett fiatalok betelepülésével később stabilizálhatnák a népességet**, amire a kerületnek szüksége van a demográfiai problémák enyhítése érdekében. A beruházások következtében ugyanakkor nagyobb teher lenne a kerület közlekedési infrastruktúráján. **Elsősorban új csomópontok**

kialakítása lenne szükséges az érintett területeken a megnövekedett forgalom csillapítására, illetve bizonyos frekvenciált csomópontokat és utakat forgalomváltóztatással (terelés, dugódíj) lehetne felszabadítani, amely fejlesztés azonban egy nagyobb, komplexebb beavatkozási projekt keretein belül valósulhat meg. Fontos kiemelni, hogy az ilyen típusú infrastruktúra fejlesztések általában nem csak a helyi igénynövekedés okán szükségesek, hanem összvárosi érdekű elemek. Legtöbbször a Fővárosi Önkormányzat által kezelt területek, így a távlati megvalósítás velük együttműködve képzelhető csak el.

A vállalalkozási szempontból kiemelkedő területek jobb kihasználása növeli a kerület adóalapját a betelepülő vállalatok révén, új munkahelyeket teremtenek, esetleg más vállalkozások is bekapcsolódhatnak az így felfrissített gazdasági vérkeringésbe a beszállítói kapcsolatokon keresztül. A kerületben alapvetően két nagy gazdasági terület található. Az egyik ilyen a Késmárk utca és környéke, ahol a legtöbb telephely aktívan működik. A másik fejlesztési terület az M0-M3-as bekötő szakasza (Fóti út mentén) található, az ingatlanok kihasználtsága jelenleg alacsony arányú. Az északi szennyvízcsatorna megvalósulása új lendületet adhat a beruházási kedvnek és a terület további hasznosításának. **Vizsgálandó, hogy egy átmeneti építési adókedvezmény mennyiben járulna hozzá új vállalkozások betelepítéséhez.** Javasolt egy olyan gazdaságfejlesztési koncepció kidolgozása, amely komplex javaslatokat fogalmaz meg a kerület gazdasági életének fejlesztése érdekében.

6.2 Ingatlanguzálkodási, ezen belül szociális bérlakás program kialakítása

Egy új racionális lakás- és ingatlanguzálkodási koncepció kidolgozása fontos prioritás kell legyen a mostani ciklusban, hiszen a jelenlegi formájában **a szociális bérlakás szektor forráshiányosan működik, ami a következő évek kihívásai miatt előbb-utóbb fenntarthatatlan lesz.** A Palota-Holding adatai alapján 2019-ben a kerületben összesen 1952 darab 100%-os önkormányzati tulajdonú bérlakás található. A legfontosabb feladat az arányok újragondolása lenne a piaci, a költségelví és a tisztán szociális bérlakások dimenziójában. A mostani állapot helyett célszerű lenne (a jelenlegi ismeretek alapján) 500 tisztán szociális bérlakást megtartani, a fennmaradó lakásokat pedig piaci áron vagy költségelven bérbe adni egy felülvizsgálat során, amely révén legalább az eddigi ráfordítások egy része felszabadulna. A felszabaduló forrásból lehetőség lenne a bérlakás állomány minőségének jelentősebb javítására.

Egy korábbi pályázat tervezése rávilágított egy olyan problémára, amely eddig ismeretlen volt a döntéshozók számára. **A kertvárosi lakózóházakban rengetek olyan önkormányzati tulajdonú ingatlan található, amelyeknek nem rentábilis a felújítása, hasznosítása.** Ennek a problémának a feloldására jó módszer lehet, ha bevont szakemberek segítségével megállapítanak, hogy melyek a problémás ingatlanok és azokat értékesíteni lehetne bizonyos esetekben bontási kötelezettséggel, ezáltal serkentve a további fejlesztést. Ezen belül elképzelhető egy olyan megoldás is, hogy az ilyen kiemelten rossz állapotú ingatlanokat nem értékesíti a kerület, hanem megállapít egy olyan lakásszámot az ingatlanon, ami még megfelelne az építési szabályozásnak, illetve fel tudná szívni az infrastruktúra. **Az önkormányzat együttműködve az ingatlan jövődjével a telekért cserébe bérlakásokhoz jutna a felépített lakások egy részében.** A feladat ennek **az új lakás- és ingatlanguzálkodási koncepciónak** a kidolgozása, amit érdemes lenne 2021-re megalkotni.

A kerület jelenleg 500 millió forintos céltartalékkal rendelkezik a lakásállományának újragondolásra, amely forrást biztosíthat az új projekt megkezdéséhez.

6.3 Volt Észak-pesti Kórház területének fejlesztése

A volt Észak-pesti Kórház (ÉPK) hasznosítása komplex kérdés. Az erősen lepusztult állapotú épületek látványa rontja a településképet, a kerület és az ingatlan presztízsét. **Számos műemléki épület található a területen**, amelyek karbantartása, felújítása jelentős ráfordítást igényel az önkormányzattól, hasznosításuk viszont csak jelentős kötöttségek mellett tervezhető. Az Önkormányzat célja, hogy külső befektetők bevonásával megindulhasson mind a meglévő épületállomány korszerűsítése, hasznosítása, mind az üres ingatlanrészekben az új épületek telepítésével a terület hasznosítása. A volt ÉPK területe 100%-ban önkormányzati tulajdont képvisel, de az állami tulajdonrész ingyenes átadása következtében törvényi kötelezettség az ingatlan 50%-os tulajdonrészét érintő elidegenítési tilalom. Ez ellehetetleníti külső gazdasági szereplők bevonását 2032-ig, hiszen a probléma megoldásának legfontosabb feladata a hasznosítási konstrukció érdekében az Állami Egészségügyi Ellátó Központtal (ÁEEK) való megállapodás a kötöttségek feloldásáról. Az ingatlanon a 11. számú, jelenleg is orvosi ellátás céljára hasznosított épület rekonstrukciójának előkészítése folyamatban van. Az Önkormányzat mindezt részben saját forrásból, részben az Egészséges Budapestért Program keretében megítélt központi támogatásból tervezi megvalósítani.

Ábrajegyzék

1. ábra: A XV. kerület korösszetételének megoszlása az állandó lakossághoz képest (% , 2010, 2015, 2019).....	6
2. ábra: Egy adófizetőre jutó bruttó jövedelem 2019-ben (ezer forint)	7
3. ábra: A XV. kerület oda- és elvándorlási adatai 1000 főre vetítve (fő, 2010, 2015, 2019).....	8
4. ábra: A XV. kerület költségvetésének előirányzata, 2015-2020 (milliárd forint, illetve %).....	9
5. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) alakulása, 2014-2019 tény, 2020-2025 előrejelzés (kék vonal = éves változás, narancssárga vonal = 2015-ös bázison).....	18
6. ábra: A fogyasztói árindex alakulása, 2014-2019 tény, 2020-2025 előrejelzés	22